

HORNÁ NITRA V NOVOM ŠTÁTE

Po prekonaní prvotnej nedôvery sa Československá republika začala so zanietím budovať.

V Prievidzi Výbor neodrodených Slovákov severnej župy Nitrianskej vydával letáky Čo je pravda, ktoré pre ich obsah i popularitu dal nitriansky župan rozšíriť po celej župe. Od konca roku 1919 vychádzal miestny časopis Náš kraj až do roku 1944. V redakcii pôsobil škôldozorca Jozef Sivák, neskorší minister školstva a národnej osvety. V meste viedol aj kurzy slovenčiny a slovenského pravopisu, veď dovtedy sa vyučovalo v maďarčine. Ani na piaristickom gymnáziu nemali slovenských učiteľov, tak sa v roku 1919 poštátnilo.

V regióne ožívala činnosť spolkov. Vznikali telocvičné jednoty ako miestne organizácie Orla, Sokola a mnohé iné, i nemecké. Venovali sa telovýchovnej aj kultúrnej činnosti, napríklad ochotníckemu divadlu či zriaďovaniu knižníc. Zakladali sa besedy, okresné odbočky Matice slovenskej, osvetové, zdravotné, čitateľské, vzdelávacie i hudobné spolky. V Nitrianskom Pravne a v Handlovej pribúdali nemecké organizácie. Budovali sa dobrovoľné hasičské zbory.

V roku 1920 získala horná Nitra dvoch aktívnych slovenských kňazov, ktorí prispeli k jej povzneseniu. Do Prievidze prišiel farár Anton Miššuth a do Bojníc prepošť Karol Anton Medvecký, ktorý sa podieľal na zostavení Deklarácie slovenského národa 30. októbra 1918. Zoskupil nadšencov, s ktorými vytvorili Muzeálny krúžok Severnej Nitry, základ múzea.

Nezamestnanosť v rokoch 1921 – 1923 vyvolávala nepokojnosť. Idey čechoslovakizmu provokovali v čase, keď český kapitál zaberá slovenskú industriu, zatvárali sa výrobné, a aj to málo slovenského priemyslu sa presúvalo do Čiech. Česi obsadili úradnícke či učiteľské posty. Prievidžania sa vrátili k podomovému obchodu. Ľudia odchádzali na roboty, sťahovali sa za prácou. Šírili sa epidémie. Chrenovčania sa dokonca zľakli fámy, že Česi budú rúcať kostoly na Slovensku. Vyslali deputáciu do Handlovej a na ochranu zriadili občianske gardy.

S konjunktúrou v rokoch 1924 – 1929 nastal rozvoj. Od roku 1923 sa región elektrifikoval, prvý Nitrianske Pravno. Prievidza získala verejné osvetlenie, kanalizáciu, nový vodovod. Stavali sa súkromné domy i sídla pre verejné inštitúcie. Objavujú sa prvé autá, medzi nimi taxík, sanitka, a tiež autobus. V Okresnom zdravotnom ústave z roku 1929 sa ordinovalo aj bezplatne. Dva slovenské a jeden nemecký kultúrny dom vyrástli v najväčšom meste regiónu Handlovej. V roku 1931 sa odovzdala železničná trať Handlová – Horná Štubňa s najdlhším tunelom v republike. Úspechy regiónu počas existencie ČSR v šiestnástich tematických oblastiach predstavila v roku 1931 Výstava hornej Nitry v Prievidzi.

OTÁZKA:

V KTORÝCH ROKOCH VYCHÁDZAL V PRIEVIDZI ČASOPIS NÁŠ KRAJ?

Spracovala Mgr. Jaroslava Kupčoková, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi

Prezident T. G. Masaryk na návšteve v Prievidzi v roku 1923. Foto zapožičal p. Záh z Prievidze